

MELAGINGOS NAUJIENOS

FAKE NEWS, arba **KOKIAME INFORMACINIAME
LAUKE GYVENAME?**

Paruošė Dalia Pabrėžienė

Dvi Nobelio premijas gavęs Winstonas Churchillis yra sakęs, kad „**kol tiesa maunasi kelnes, melas apkeliauja pusę pasaulio**“.

„KONSTRUOJU, KAIP NORIU“

TIKSLAS – MANIPULIUOTI
VISUOMENĖS SĄMONE IR
EMOCIJOMIS

INTEGRACIJOS MOKYTOJŲ SPECIJALISTAI

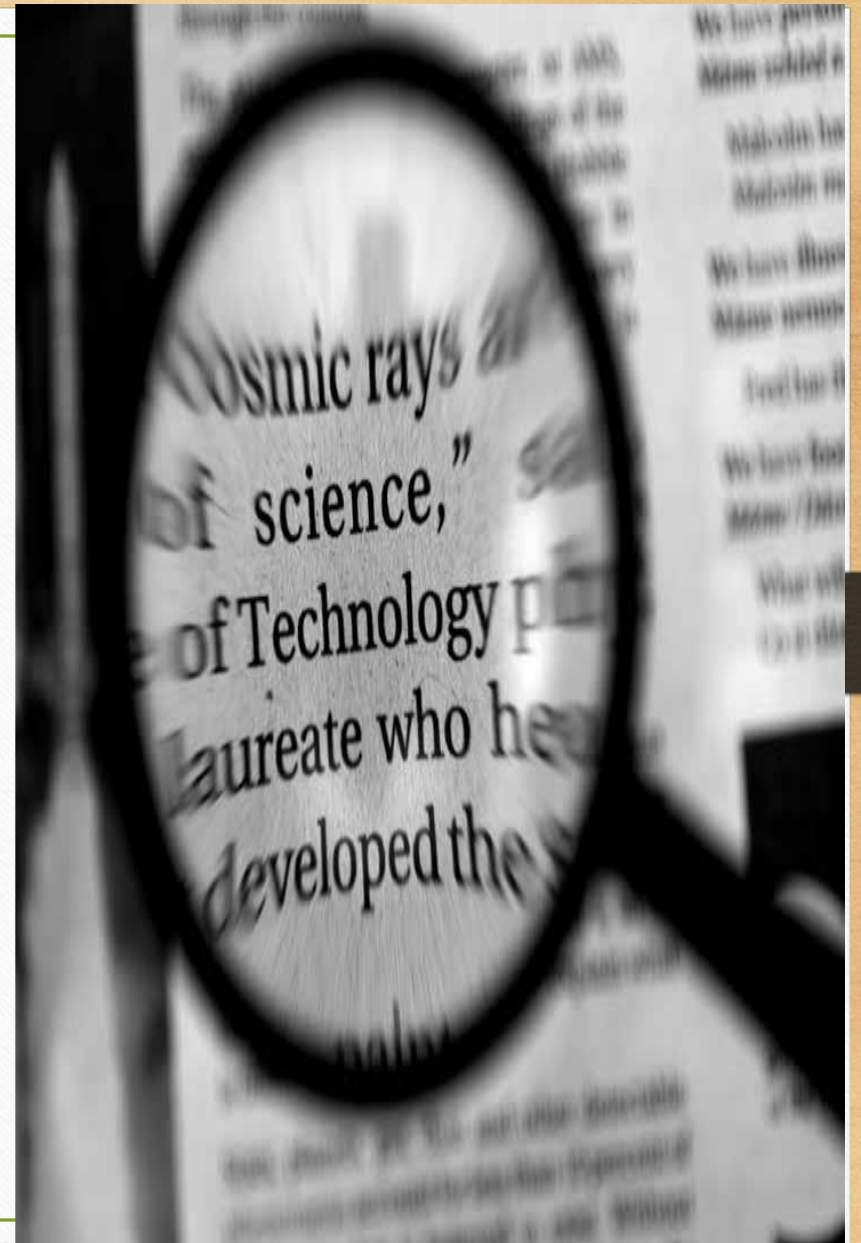

Šiuo metu kompiuterių tinkluose jau vyksta karas, naujos rūšies karas, *kibernetinis karas*, kuris, deja, grasina ir Lietuvai.

Siekiama

užkariauti žmonių protus. Šaudoma į žmonių, mūsų, smegenis, siunčiant netikras naujienas, suklastotas žinias

(angl. fake news).

TIESA AR MELAS?

Internetinė erdvė,
kurioje nėra tiesioginio kontakto tarp
žmonių, ištrynė ribą tarp tiesos ir melo,
tarp sąžiningumo ir nesąžiningumo,
tarp to, kas yra fikcija, ir to, kas realu.

Informacija dalijamasi bendraminčių
grupėse

Žmonės paprastai yra imlūs įvairioms
socialinėms užuominoms (gandams,
nuogirdoms ir pan.)

Kelių rūšių elektroniniai šoviniai:

- **apkalbos, gandai** (pletikai)
- naujienos, žinios, kurių tikslumas nenustatytas;
- **šmeižtas** – sąmoningas, kitą juodinant, garbę žeminantis teiginys;
- **melas** – tyčia sakoma, skleidžiama neteisybė.

BBC atlikto tyrimo rezultatais: 79 proc. apklaustųjų susirūpinę, kas yra melagingos naujienos, o kas tiesa internete. Nerimą kelia ir tai, kad 70 proc. žmonių dažniau yra linkę dalintis melagingomis nei patikimomis naujienomis.

40 proc. žmonių pasitiki žiniasklaida. Šie skaičiai kelia susirūpinimą – tai reiškia, kad tiek žmonių patikės ir klaidinga ar net nesąmoninga naujiena.

*„Donaldas Trumpas pasirašė bevizį režimą su Lietuva“.
Tokia „naujiena“ prieš keletą mėnesių sklido feisbuko platybėse, ją patikėjo ir pats Europos Sąjungos ambasadorius JAV Vygaudas Ušackas.*

Pasaulį apskriejo žinia, kad vaikų negalėjusi susilaukti pora apsilankė vaisingumo klinikoje ir sužinojo, kad jie dvyniai, kuriuos vaikystėje išskyrė ir įsivaikino skirtingos šeimos. Po daugelio metų jie vienas kitą surado ir įsimylėjo.

„Kaip buvo skelbiama, šią neįtikėtiną naujieną pirmiausia paskelbė „Mississippi Herald“, o greitai ji pasklido ir po pasaulio žiniasklaidą. Galiausiai paaiškėjo, kad tokio leidinio apskritai nėra. Jei žurnalistai būtų patikrinę šaltinį, būtų greitai supratus, kad ši istorija – melaginga naujiena

TV kanalas „Channel 4“ po Vestminsterijoje vykusio teroro akto eteryje parodė kaltininko nuotrauką. Netrukus paaiškėjo, kad nuotraukoje visai ne kaltininkas, o su aktu visiškai nesusijęs žmogus.

⚠️ Dėmesio ⚠️ Internete sklaido melagingos naujienos apie tai, kad netrukus nebereikės laikyti „Regitros“ egzaminų – pakaks nufilmuoti mokyklinį vairavimo egzaminą. Tai nėra tiesa, „Regitra“ toliau lieka vienintelė organizacija, galinčia tikrinti vairuotojų pasiruošimą eismui.

Į Lietuvos naujienų agentūros sistemą balandžio 12 d. pateko melaginga žinia

- į BNS agentūros sistemą balandžio 12 d. pateko melaginga žinia pavadinimu „Sirijos aidas Latvijoje: JAV kariai apsinuodijo ipritu“. Skelbiama, kad per karines pratybas JAV kariai apsinuodijo mažos koncentracijos iprito dujomis.

Tai vadinama deep fake news. Ir akys mus apgaus vis dažniau.

**ŠITIE ŽMONĖS
NEEGZISTUOJA**

Antraštė skamba pernelyg gerai, kad būtų tiesa

- Antraštėje dažnai tiesa šiek tiek iškreipta, todėl skaitykite toliau, kad sužinotumėte, ar straipsnis gali pateikti įvairiapusiškesnį vaizdą.

tai ne pypkė

Ceci n'est pas une pipe.

Straipsnyje nenurodyta, iš kur gauta informacija

- Norint atpažinti melagingą naujieną reikia atsižvelgti į daugelį dalykų: kas yra žinios siuntėjas, koks informacijos turinys, šaltiniai, kontekstas, ir pan.
- Nepasitikėti vienu šaltiniais.

Norint atskirti netikras naujienas pirmiausia reikia:–atidžiai skaityti antraštes;

–**patikrinti**, kokia žiniasklaidos priemonė ir kada publikavo naujieną

–**pasitikslinti**, ar tekste nėra abejonių keliančių citatų ar fotografijų;

–**pasižiūrėti**, ar naujiena skelbiama ir kitose žiniasklaidos priemonėse;

–**įvertinti**, ar publikacija yra objektyvi –ar tikrai pateikti faktai, o ne tik nuomonės, ar pateikta skirtingų nuomonių.

Straipsnyje pernelyg užtikrintai tvirtinama

- „Iš vakarų ir šiaurės ateina „juvenalinė justicija“, kuri tikrins kiekvieną šeimą ir gali atimti bet kokį vaiką. Ši ypatinga institucija, nepavaldi nei valstybės, nei tarptautiniams teismams, diktuos tėvams vaikų auklėjimo metodus, kuriuos jie privalės vykdyti.“

Dezinformacija yra viena iš šių grėsmių. Grėsmė, kuri nepaiso valstybių sienų ir lyg vilkas avinėlio kailyje įsėlina į žmonių, į visuomenių protus ir širdis, kad keltų sąmyšį, isteriją ir susipriešinimą. Grėsmė, sėjanti nepasitikėjimą demokratijos vertybėmis, valstybe, žmogaus pačiu savimi, ir siekianti ištrinti ribą tarp tiesos ir melo. Grėsmė, iš virtualios realybės gebanti greitai ir lengvai persikelti į mūsų realų gyvenimą.

Europos parlamentas 2018 m. balandį išleido komunikatą „**Stabdant dezinformaciją skaitmeninėje erdvėje: Europos požiūris**“ ir interneto platformoms pasiūlė pasirašyti „**Veiklos kodeksą**“. PASIRAŠĖ: *Facebook, Google, Twitter* ir *Mozilla* bei prekybos asociacijos, atstovaujančios reklamos sektorių (Pasaulinė reklamos kūrėjų asociacija, Europos komunikacijos agentūrų asociacija, Interaktyvios reklamos biuras Europoje).

Būkime budrūs ir saṁoningi

